

ralen die de Broad-Church zoeken te doen

De Hoog-kerkelijke strooming bereidt een wederkeer tot Rome voor, de Lang-kerkelijke willen het Protestantisch karakter der Episcopalen gehandhaafd zien, en de Breck-kerkelijken willen dat Unitariërs, d. i. loochenaars van het stuk der Driëenheid, evenzeer als rechtinnige leden der kerk zullen zijn.

De Ritualisten hebben, om hun doel te bereiken, drie verenigingen gesticht. De oudste werd in 1855 opgericht en draagt den naam van *Societas sanctae crucis*, d. i. »Vereniging van het heilige kruis». Lid dier vereniging kunnen alleen geestelijken zijn; van lieverlede hadden zich 400 predikanten bij haar aangesloten, totdat in 1869 door de vereniging een boek werd uitgegeven onder den titel van *The Priest in Absolution*. Dit was een handleiding voor de biecht; het werd eerst onder de predikanten verspreid, zonder enig gerucht te maken. Trouwens hadden sommige predikanten, op voorbeeld van den baanbreker voor het Ritualisme, Dr. Pusey, sedert 1866 de oorbicht weder ingevoerd.

In 1877 werd dit boek door Lord Redesdale in het Hoogerhuis besproken, terwijl de aartsbisschop Tait en de aartsdiakenen in de *Convocation* behandelde. Deze »convocations» zijn vergaderingen van geestelijken door den aartsbisschop, zoo dikwijls hij dit noodig acht, saamgeroepen. (De aartsbissdommen van York en Canterbury hebben ieder hunne eigene »convocation»). De verontwaardiging over de Ritualistische nieuwigheden was algemeen. De helft der leden van *Societas sanctae crucis* zeide het lidmaatschap op, en de vereniging zelf gaf den aartsbisschop te kennen, dat zonder het boek te willen veroordeelen, dat men slecht beoordeelde had, zij toch op zich nam om geen exemplaren meer te leveren.

Het is te verwonderen dat zich het verzet tegen het handboek voor de biecht, eerst 8 jaren na zijne verschijning, openbaarde, want te gelijk met de uitgave was een petitie tot de kerkelijke overheid gericht, waarbij door 483 predikanten gevraagd werd om biechtvaarders aan te stellen, en verschillende Roomsche gebruiken in te voeren.

Sommigen der ondertekenaars van genoemd verzoekschrift, waren lid geworden van een tweede Ritualistische vereniging: »broederschap van het gezegde Sacrament» genaamd. Van die vereniging kunnen zowel leken als geestelijken lid zijn. In het orgaan dier vereniging, de *Intercession paper*, wordt de leer van de wezenlijke tegenwoordigheid van het lichaam en bloed van Christus bij het Avondmaal, het gebed voor de dooden, het vasten en het ont houden van den Avondmaalswijn aan de leken bepleit.

De derde vereniging is de *English Church Union*. Deze eischt de volgende stellingen: de priester heeft zich bij het bedienen van het Avondmaal met het aangezicht naar het oosten te wenden, de wijn des Avondmaals moet met water gemengd worden, het brood bij het Avondmaal moet ongehevelde zijn; op het altaar behooren kaarsen te branden; terwijl de priesters in Roomsche kleding hunne functies hebben te verrichten.

Een tiende deel van de geestelijken der Episcopale kerk is lid van een derde vereniging, en van dit tiende deel zal de helft verzeeken, dat het er hun niet om te doen is, hunne kerk weder onder de autoriteit van den paus te brengen. Op het laatste Church Congress, te Fölkstone gehouden, was men zelfs ijverig in de weer, om te betoogen, dat de Anglicaansche kerk een dochter is der Oostersche kerk, dat het Christendom van uit Klein-Azië over Lyon en wel over Rome, naar Engeland is overgebracht, kort voordat Irenaeus zijn boek tegen de ketters schreef; dat het Christelijk geloof reeds lang in het land geplant was en dat de kerken reeds lang georganiseerd waren, voordat de bisschop van Rome of de paus er in slaagde zich de heerschappij over de kerk van Engeland aan te matigen.

Zulke uitspraken zijn wel geschikt om den nationalen hoogmoed van het Engelsche volk te vleien.

Dit neemt niet weg, dat reeds in 1875 de Church Union in haar jaarverslag den raad gaf, om te arbeiden, dat de broederlijke verstandhouding met de Roomsche kerk hersteld worden zal. Rome is echter niet tevreden met een broederlijke betrekking, maar wil Engeland weder onder de Hierarchie hebben.

Op den duur kan het niet uitblijven, dat of een groot deel van de Engelsche staatskerk weder het Roomsche juk aanvaardt, of dat men er toe komt om den Ritualistischen weg te verlaten. Dit laatste is schier niet denkbaar, tenzij er een wonder geschiede. Een beweging die bijna 60 jaren de Engelsche staatskerk beroert, is zoo maar niet op eens te stuiten. En al is slechts een tiende deel der Episcopale predikanten lid van een Ritualistische vereniging, verreweg de meesten zijn toch Ritualistisch gezind, en vinden (steun bij de aristocraten van Engeland).

Gelijk wij reeds mededeelden in dit blad, hebben de Ritualisten, door de uitspraak van den Privy Council, een groote overwinning behaald. Al de eischen van de *Church Union* zijn daardoor ingewilligd. Eenige jaren geleden werd de predikant Purchas door dezelfde rechtbank veroordeeld, welke geestelijke niets anders gedaan had, dan hetgeen hij thans toelaat.

Wanneer men bedenkt hoe de downgrade steeds voortgaat en de non conformistische kerken daardoor verzwakt worden, en ook het volk in de Episcopale kerk door het ongeloof worden vervoerd, daarin voorgedaan door velen hunner leeraars, ook die tot de Ritualisten behooren, dan is de toestand van het kerkelijk Engeland diep treurig.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

Vóór drie eeuwen.

Op den eersten April
Verloof Alva zijn brui.

Iedere knaap weet, wat dat rijmpje beteekent; maar niet iedereen beseft de groote betekenis van de ineming van den Brief, op den 1sten April 1572.

Mag ik thans eens verhalen, wat er in datzelfde jaar in 't Noorden des lands voorviel, mede als gevolg van deze schijnbaar nietige gebeurtenis?

Daar, in Friesland, was Joost van Schouwenburg door den Prins tot stadhouder aangesteld. Deze Joost, aangevaard door de heldendaden der Geuzen, besloot het stadje Dookum voor den Prins te veroveren, en gelastte den hople-

den Sippe van Scheltema en Sikke Tjessens voor de uitvoering van zijne plannen volk te werven. Deze werving bleef niet bedekt voor den Spaanschen bevelhebber Caspar Robles, die de dappere hoploden onschadelijk trachtte te maken, door ze gevangen te nemen. Maar ze waren op hunne hoede, en wisten zich te redden door te vluchten.

De hopman Van Scheltema, dien we nu in het oog moeten houden, week naar Ameland, waar hij sekeren kapitein der watergeuzen, Gijbrecht geheeten, aantroef. Dat het plan, Dookum te veroveren, in duigen was gevallen, verdroot beiden zeer. Maar Gijbrecht wist raad. Hij stelde zich met schip en bemanning ter beschikking van Van Scheltema, teneinde de verovering van Dookum toch te ondernemen. Van Scheltema, wiens huis na zijne vlucht door de Spanjaarden geplunderd en daarna verbrand was, nam der voorslag aan, en — het geuenschepke steevende naar den N.-O. hoek van Friesland. Het landde weldra te Oostmahorn, waar eenige bezetting achtergelaten werd.

Met derig man marcheerde Scheltema naar Dookum, door een drietal dorpen van Oostdongeradeel, wier bewoners zich onder klok-gelui verzamelden, om zich voor een goed deel aan te sluiten bij de kleine bende. Daar naderde de troep de oude veste, en — de Spaansche besetting vloot in de richting van Leeuwarden. Bij de Aalumerpoort was nog wat tegenstand geboden; doch men kon het tegen het steeds wassend leger van Scheltema niet meer uithouden: den 15den September was Dookum door de Watergeuzen ingenomen.

Alle geestelijken, uitgezonderd een monnik, verlieten de stad, en de Spaansche gezindte inwoners werden onder eede verbonden, zich binnen hunne huizen te houden, terwijl de gevonden krijgsliden in de gevangenis werden gezet. Te vergeefs beproefde men den sterken toren van het St. Bonifacius klooster, waarin een gedeelte der Spaansche krijgsliden zich verstokten hadden, te bemachtigen: noch 't geslacht, noch 't vuur vermoet iets op zijne dikke muren. Iffervig was men in de weer om de bolwerken te herstellen, toen den 17den September, 's morgens te 8 ure, een troep van 500 Spaansche soldaten met geschut de stad naderde. De eerste aanval op een zwakke plaats in het bolwerk werd afgeslagen door de bezetting en door de burgers. De teruggedrongen Spanjaarden hernieuwden den aanval bij de Hanspoort, waar men ze niet verwacht had: de wacht, uit boeren bestaande, vluchtte in allerijl het veld in, en zoo lag de stad voor den vijand open, die daarvan onderricht werd door de bezetting van den toren.

Wie met de tuchting van Naarden, Haarlem, enz. bekend is, behoeft geen beschrijving van de moordtooneelen, die thans in Dookums straten werden vertoond.

Niets werd ontzien noch gespaard. Mannen, vrouwen, kinderen, ouden en jongen, gezonden en zieken, allen werden zonder genade vermoord, zoodat, naar Winsemius getuigt, het water in de vaart een massa bloeds geelke. Daarna werd de stad aan de vier hoeken in brand gestoken, en werden de huizen geplunderd. Met buit beladen, keerden 400 van de moordenaarsbende naar Leeuwarden terug. Nog voor deze stad bereikt was, ontmoette hen echter de troep, onder Sikke Tjessens, dien Joost van Schouwenburg uit Franeker ter versterking van Dookum had afgezonden.

De Spanjolen werden van een groot deel van den buit ontlast, waaraan een menigte, die sneuvelde, dan ook weinig behoefte meer hadden. Dookum bleef tot 1577 in 't bezit der Spanjaarden, maar ging toen voor goed voor hen verloren. Moge uit het verhaalde blijken, hoe ook der Friezen bloed vergoten is voor de zaak der vrijheid van het vaderland, met hare zegenrijke gevolgen.

(Ingez.)

HET WOORD GODS.

Er zijn menschen en kinderen genoeg, die van den Bijbel gehoord hebben, ook veel weten van de geschiedenissen die er in staan; die er veel over spreken, maar één ding verzuimen, namelijk het woord Gods zelf te lezen en te onderzoeken. Zij denken, wij weten er al genoeg van.

Zoo dacht ook iemand van wien ik u wil vertellen. Hij las wel boeken en lang geen slechte, maar het Woord van God las hij niet.

De Bijbel stond wel te pronk, maar werd zelden geopend.

Op zekeren dag kwam hij bij een vriend. Hij trad een kamer binnen, waar zich op het oogenblik niemand bevond en zag een boek op de tafel liggen. Hij sloeg het zonder bedoeling even open. 't Was een Bijbel. Vooraan op het schutblad stond iets geschreven. Het was:

»31 Mei. Door de genade van God den Heiligen Geest, dezen Bijbel doorgelezen voor de dertigste maal.

o Heere, behoud in mij de de liefde tot uw Woord; dat het mijn mond zoeter zij dan honig en honigzeem en mijn ziel kostbaarder dan goud, ja dan het fijnste goud.

o Licht van God, blijf ons bestralen, Opdat wij dwalend niet verdwalen!

De lezer lei het boek neer. Hij was diep getroffen, sprak even met zijn vriend, doch ging spoedig weer heen.

Te huis gekomen nam hij den Bijbel, die te pronk stond, opende en las hem. Dat deed hij voortaan en steeds weer, totdat het hem onmisbaar was geworden. En hij leerde verstaan, dat hoeveel goeds er ook te lezen zij, vóór en boven alles Gods Woord gaat, dat zegt: »Zalig is hij die leest» namelijk wat de Heere in dat Woord openbaart.

HOOGENIJK.

Ge reformeerde Gezindheid.

Ge reformeerde Kerken.

TWENTAL: Hellevoetsluis: A. Delfos te Kamperland, gen. Wisselkerke en J. Diemer te Oldenhove.

BEHOEFEN: Alblasserdam B. G. de Bral te Krallingen. — Bierzinge J. Constant te Almar. — Puttershoek, P. den Boer te Melissut.

AAINGENOMEN: Werkendam, P. Veenhuizen te Langeslag. — Wons, G. Ploos van Amstel, cand. te Reijst. — Hinderloopen, C. F. B. van Herwerden, cand. te Kampen.

BEDANKT: Uelsen, F. C. van Dorp te Laar. — Oost- en West-Souburg, C. P. Sluiter te Vianen. — Montfoort, J. Schot te Haarlem. — Scheveningen B. J. Ossinga te Gouda. — Alblasserdam B. G. de Bral te Krallingen.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEHOEFEN: Leeuwen, K. Janen te Veenen. — Bleskensgraaf en Houtgeven, J. J. de Kat Angelino te Deil c. a. (classis Zalt-Bommel). — Rijen, Van den Bijbel te Eibergen. — Nijkerke (Friesland), D. Ossinga te Wijk. — Sellingen, J. F. de Lang te Sleen. — Wervershof, F. Sinnige Damé S. J.

cand. te Wirdum. — Leimuiden c. a., H. Bootsma te Zoetermeer en Zegwaart. — Zoelen, J. A. F. van der Meer van Kuffeler te Moordrecht. — Opende (toez.), Rotterdam en Surhuisterveen, F. Sinnige, Damé, cand. te Wirdum. — Leeuwen en Puffit, R. Janen te Veenen. — Opperdoorn, G. J. B. Geldermans te Twelloo (Veluwe). — Derenter, J. Herderschée te Tiel. — Zuid-Beierland, F. G. C. Rappard te Op- en Neder Andel.

AAINGENOMEN: Breda, Dr. P. J. B. K. Simon van der Aa te Winterswijk. — Zijdereid, J. R. Benders, cand. te Utrecht. — Burgward, M. Buiskeel te Oostwold Oldambt. — Hoogerand, Ter Haar te Kedichem.

BEDANKT: Gouda, J. Ph. Hartink Jr. te Nieuwerkerk aan den IJssel. — Holten, E. S. Postma te Jutfaas. — Foudigum en Raard, S. A. C. Rijnsburg, cand. te Maarsse. — Well en Ammerzoden, L. J. Blomson Henkemaans te Pijnacker. — Steenwijk E. J. Jonkers te Buitenvoort. — Zaandam (Oostzijde), A. I. A. Vermeer te Meppel. — Wimarsum, C. G. M. Quack te Laren. — Parmreid, H. Fortuijn te Landmeere c. a. — Charles, C. a. J. P. Eringa te Engwism (Fr.). — Wageningen, H. Feijkes te Dordrecht. — Brielle, H. I. Smeekman te Geldermalsen. — Amide, W. Zijlstra te Vuursche. — Marum, K. Lijffert te Noordwijk (Gron.) — Amide, D. Zijlstra te Vuursche.

Advertentien.

ONDERTROUW:

R. VAN GIFFEN,

V. D. M. te Warns

EN

J. VISSER,

te Hemelum.

1ste afkondiging 13 November.

Huwelijksvoltrekking Donderdag 24 Nov.

Heden overleed plotseling, in den ouderdom van bijna 65 jaren, mijne geliefde Echtgenote

Vrouw J. DE HARTOG—

VAN DEN BRANDHOFF,

tot diepe droefheid ook van mijne kinderen.

Dr. A. H. DE HARTOG.

Amsterdam, 9 Nov. 1892.

Enige kennisgeving.

Gezelschapsdame.

Eene dame (weduwe) met den deftigen stand, behoorende tot de Geref. kerk, zag zich gaarne als zoodanig geplaatst, of tot verzorging van eene dame of heer. Condities nader te bepalen. Brieven franco, lett. K. M., bureau van dit blad.

HERAUT.

TE KOOP aangeboden: een zeer net, volledig exemplaar »HERAUT», van No. 1 tot No. 624 ingebonden in 6 deelen: de overige nummers los. Prijsaanbiedingen onder letters K. H., bureel dezels.

KERKERADEN!

Lastbrieven Goedgekeurd door de Classis Harderwijk, uitgegeven bij A. J. VAN DER VEGT, Zwolle, en verkrijgbaar f 1.— per 100 (ook gesorteerd), groote getallen v/d. Classen tabat.

GOLDSCHMEDING'S

PIANO- en

Orgelhandel.

Warmoesstraat 141, Amsterdam.

biedt steeds de meest uitgebreide sortering instrumenten en zendt direct op aanvraag Catalogi, Prijslijsten en Condities.

DIRECTE INVOER. LAAG PRIJZEN.

MEYLINK & PIERON,

Rozengracht 10-12, Amsterdam.

Fabrikanten van Ledikanten

voor Gestichten, Pensioonnats enz., in alle vormen.

EENIG ADRES van

Gestampte Ledikanten

Dames Wollen Costumes,

naakloon van af 4. Katoenen Costumes van af 2.50. Dames Wollen Huisjaponnen van af 1.75. Katoenen Huisjaponnen van af 1.25. eenvoudige Prinsessejaponnen 90 Ct. Dienbodenjaponnen in één dag netjes afgewerkt 80 Ct. en Rouwgoed, desnoods in 4 uren, aanzien in de Beerenstraat No. 11, met 3 couplets, 14 naafsters en 10 trapnaaimachines werkt. Nette leerlingen kunnen op zeer voordelige voorwaarden geplaatst worden.

VERSCHEEN:

Dr. F. F. C. FISCHER,

DE DEO AESCHYLEO

Prijs f 1.90.

Amsterdam. J. A. WORMSER.

Binnen enkele dagen verschijnt:

De Uniekalender voor 1893.

Prijs f 0.75.

A. FERNHOOT,

Amsterdam. Uitgever.

Vroeger f 9.90, nu f 5.90.

J. WOPP, Psalmen enz.

voor Orgelgebruik, zeer net gebonden, wordt, zoolang de voorraad strekt, na ontvangst van postwissel f 0.90, franco gezonden, door A. FISSCHER, Boekhaudel, Elisabethstraat 3, Utrecht.

P. VAN EIJK.

FIRMA JOHANNES KRAMER & Co.,

Dam 15-17, Amsterdam.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, vreemde COUPONS enz. Wisselen Gouden, Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden à DEPOSITO met rentevergoeding van 1/2 pCt. onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Voor Zondagschool-Onderwijzers en Onderwijzeressen.

Er is geen beter gelegenheid om voor de Zondagsscholen zich van den noodigen voorraad te voorzien dan de

Vereeniging „CAPADOSE”.

„CAPADOSE” geeft boeken van f 1.90 tot 4 centen.

„CAPADOSE” heeft kaartjes in allerlei prijzen.

„CAPADOSE” kost slechts f 5.— per jaar per lidmaatschap.

„CAPADOSE” geeft voor de f 5.— tien gulden aan waarde.

„CAPADOSE” heeft een Catalogus van 185 nummers.

Vraagt den Catalogus aan

DE UITGEVERS,

HÖVEKER & ZOON.

Bij J. A. WORMSER te Amsterdam verscheen:

De verflauwing der grenzen.

REDE

bij de overdracht van het Rectoraat aan de VRIJE UNIVERSITEIT op 20 October 1892, gehouden door

Dr. A. KUYPER.

Prijs f 1.—.

Bij H. HONIG, te Utrecht, is verschenen

ALEXANDER COMRIE,

DOOR

Dr. A. G. HONIG.

Prijs f 3.00.

Algemeen verkrijgbaar is:

DE CATALOGUS

der Uitgaven

VAN DE

Weesinrichting te Neerbosch

waarin worden vermeld: verscheidene belangrijke NIEUWE Uitgaven, uittienend geschikt voor Feestgeschenken, Bijbelsche enz.: een rijke verzameling »Kerstboekjes», waaronder 16 nieuwe, met omslagen en plaatjes in fijnen kleurendruk, keurig van teekening, van buitengewoon laag prijs en van schrijvers als: GERDES, HOOGENIJK, KLOPPERS e. a.; bovendien aanbiedingen van zeer goedkoop Pakketten, Kerstleiden en dergelijke.

Vroeger verschenen »Kerstboekjes» worden tegen minder dan den halven prijs geleverd.

De Nieuwe Uitgaven zijn evenals de Neerbosch-Scheurkalender, Wees-Almanak en Almanak v.d. Jeugd voor 1893, bij elken soliden Boekverkooper voorhanden.

P. J. NIEBORN,

te Nijmegen, Uitgever.

Feestgeschenken.

Ingen. Geb.

W. Prescel. Priscilla aan Sabina.

3 dln. f 1.90 f 2.90

E. Rosseels. Francis Alard. f 1.— f 1.40

C. M. Dekker. Mozaïsche Wetten. f 1.50 f 2.—

E. Wetherell. Mathilde in New-York. f 0.90 f 1.30

— Aan den arbeid. f 0.90 f 1.30

E. Prentiss. De familie Percy. f 0.90 f 1.30

E. Frommel. J. A. Strauss. f 0.40 f 0.70

— Dr. A. Henhöfer. f 0.50 f 0.75

E. Gerdes. Roemacht. f 0.50 f 0.75

Gods Woord in beeld en schrift. f 0.90 f 1.25

Cohen Stuart. Zes maanden in Amerika. f 1.50 f 2.—

N. Fries. Morgenrozen uit het Woord Gods. f 1.50

Agathe. In de Binnenkamer. f 1.90

W. J. Hofdijk. Brieffles gedendag. f 1.75

Uitgaven van T. SLAGTER, te Kollum.

Uitgaven van GERR. HUGÉ, Rotterdam:

DS. A. ROTTERDAM. Zions Roe en sterkte, ofte verklaring der 37 Artikelen der Ned. Geloofsbelijdenis, met inleiding van Dr. A. KUYPER. Gebonden in stempelp. f 1.25.

G. VOETIUS. Catechisatie over de Heilb. Catechismus, met inleiding en aantekeningen van Dr. A. KUYPER. 2 dln. Ingen. f 6.00. Gebonden f 6.50.

TH. VAN DER GROE. Des Christens eenige troost, of verklaring der Heilb. Catechismus, 3 dln. Ingen. f 6.50. Geb. f 8.—.

J. VERHAGEN Jr. Geloofshelden in de Middeleeuwen. Gebonden in stempelp. f 3.10.

Na overmaking van postwissel franco zending.

Catalogus van oude Theologische werken op aanvraag verkrijgbaar.

Vrije Universiteit.

Het heeft den Heere behaagd onzen geachten hoogleraar Dr. Hartog, Regent van het Hospitium onzer studenten, in diepen rouw te dompelen, door zijne beminde gade gansch onverwacht van zijne zijde weg te nemen. Zelf eerst kortelings van een zware ziekte hersteld, is deze nieuwe beëindiging over zijn huis gebracht, waarbij een diepe weg te noemen.

men, dien de Heere dezen broeder doorleidt. Maar de Heere doet het. Hij, die weet, hoe met al de Zijnen in het bijzonder te moeten handelen, opdat Zijn Raad aan en door hen volvoerd worde, Hij vergist zich niet, maar zal ook met de verzoeking de uitkomst geven. Langs welke onderscheidene wegen leidt de Heere Zijn volk toch! En toch zullen die alle tot hetzelfde doel moeten uitloopen, en zal ieder Hem voor zijn eigen weg danken in den grooten dag der opklaring.

Troost de Heere onsen bedroefden vriend en broeder met Zijne rijke vertroosting in Christus, en geve Hij hem genade met nieuwen moed den arbeid voort te zetten, zoolang de dag van werken nog daar is!

Onze broeder Van Oversteeg schrijft mij uit Groningerland, dat hij overal vriendelijk werd ontvangen en ook met vrucht mocht werkzaam zijn, om belangstelling in den arbeid op te wekken. Hij bezocht Appingedam, Loppersum, Wium, Leens, Bedum, Baflo en mocht op onderscheidene drie plaatsen een woord van opwekking spreken.

Den vrienden ook onze dank voor hetgeen zij voor onzen broeder deden. Zegge de Heere een ieder onzer in de taak ons op de handen gezet, ter bereiking van het heerlijke doel: »vrij Hooger Onderwijs op den bodem van Gods Woord en de heerlijke belijdenis onzer Gereformeerde kerken».

W. HOVY.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan contributien: Door Ds. F. Fortuin uit Hilversum f 17.50, uit 's-Graveland f 13.50, uit Ankeveen f 4.50, samen f 35.50; door den heer S. Sybrandy te Woum f 29.50; door den heer R. Toren te Oostwold (Oldambt) f 114; door den heer W. A. Laurens te Fijnaart f 104.75; door den heer J. de Haan te Zevenbergen f 62; door den heer T. van Dijken te Ten Boer f 48.50; door den heer M. Noordijk te Colijnsplaat f 103; door den heer H. Roelma te Bodegraven f 152.50; door den heer H. Seret te Hof van Delft f 272; aan collecten: Van de Geref. kerk te Zwammerdam f 9; van idem te Winterswijk f 21.34; van idem te Willemstad f 30.55; van idem te Fijnaart f 19.57; van idem B te Hartingen f 41.15 (waarbij f 1 voor het Studiefonds); van idem te 's-Graveland f 9.35; van idem te Bodegraven f 18.44; van idem te Vrouwenpolder f 3.65; van idem te Driebergen f 14.79; van idem te Gauw bij Sneek f 15; aan schenkingen: door den heer W. J. Caspers te Heinoord, van J. G. B. f 25; door den heer J. de Haan te Ze